विराजद्गोपुरं पुरम् । अणहिल्लपुरं नाम KīrtiKau. 1.48; ऊचे तत्रस्थिताचार्यैरणहिल्लपुरादिति PrabhāC. 157.1; 128.23; 168.6; 172.28; 189.13; 198.2; कस्मिन्नप्यवसरेऽणहिल्लपुरे श्रीकुमारपालदेवनामा नृपः PrabaCin. 126.4; जयसिंहदेवः …पत्तनं अणहिल्लपुरं प्रविष्टः PrabaKo. 93.5; 97.23; नृपः अणहिल्लपुरमाययौ KumāDeC. 1.24; KumaPraPra. 36.13; यत्र शशकेन श्वा त्रासितस्तत्र तन्नाम्नाणहिल्लपुरम् PurāPraSaṁ. 128.15; श्रीअणहिल्लपुरपत्तनशृंगारसारसुरनरमनोनुरंजनसुरगिरिसमानं चैत्यं कारितम् EI. i. 324.46.

अणहिल्लपुरीय (aṇahillapur-īya) *adj.* belonging to Aṇahillapura श्रीअणहिल्लपुरीय° … °देवधरादिसमस्तमहाजनम् EI. xi. 41.35.

अणहिल्लाख्यपत्तन (aṇahillākhya-pattana) *n.* city called Aṇahilla तैरणहिल्लाख्यपत्तनात् । …आकृष्याभरणं तत्समर्पितम् KumāDeC. 1.15.

अणादि (aṇ-ādi) (Gr.) suffix *aṇ* etc. यच्यणादौ । यकारादावजादौ चाणादौ परतः स्त्रियां वर्तमानं पुंवद्भवति CāndraVyā. v. 2.32; नोऽणादौ । अणादौ यञि परतो नकारान्तायाः प्रकृतेरन्त्याजादिलोपो भवति CāndraVyā. v. 3.139; v. 3.155; तद्धितोऽणादिः SiddhaHe. vi. 1.1; प्राग्जितीयाणादयः तद्धिताः SaraKaṇṭhā.(Gr.) i. 1.15; अणादयस्तु भृगोरपत्यं भार्गवः KāvyKaVṛ. 30.3 (2.1); समर्थादपत्येऽर्थे यथायथमणादयः स्युः PrakriKau. i. 695.8; प्रथमोच्चारितात्प्रातिपदिकादणादय इत्यर्थः LaSabdeSe. ii. 193.7; ii. 270.1.

अणादिग्रहण (aṇādi-grahaṇa) *n.* mention of the suffix *aṇ* etc. अणादिग्रहणं किम् CāndraVṛ. *on* ii. 2.87.

अणादिप्रत्याहार (aṇādi-pratyāhāra) *m.* Pratyāhāras like *aṇ* etc. स चाणादिप्रत्याहारद्वारा शास्त्रप्रवृत्त्यर्थः LaSabdeSe. i. 7.22.

अणादिलुक् (aṇādi-luk) (Gr.) disappearance of the suffix *aṇ* etc. (by the term *luk*) लुगणादिलुक्यगोण्यादीनाम् CāndraVyā. ii. 2.87.

अणादिविधान (aṇādi-vidhāna) *n.* enjoining of the suffix *aṇ* etc. उपग्वादिभ्योऽणादिविधानेनेष्टसिद्धेः LaSabdeSe. ii. 203.1.

अणादिविधि (aṇādi-vidhi) *m.* injunction of the suffix *aṇ* etc. अपत्यार्थस्याणादिविधावुपयोगात् Pradī. iv. 117B.19 (*on* iv. 1.92); योगविभागे त्वणादिविधावपत्यत्वेनापत्यस्योपयोगात्र शेषत्वम् LaSabdeSe. ii. 195.7.

अणादिसमावेश (aṇādi-samāveśa) *m.* inclusion of the suffix *aṇ* etc. वावचनमणादिसमावेशार्थम् SiddhāKau. 291A.7.

अणादिसंज्ञा (aṇādi-sañjñā) *f.* technical term *aṇ* etc. प्रत्याहारा अणादिसंज्ञाः Prasā. i. 14.21; इति माहेश्वराणि सूत्राण्यणादिसंज्ञार्थानि SiddhāKau. 2A.3.

अणाद्यन्त (aṇādy-anta) *adj.* (word) ending with the suffix *aṇ* etc. अणाद्यन्तास्तेन रक्ताद्यर्थे नानार्थभेदकाः KalpaK. 484.208.

अणाल (aṇāla) *m. n.* name of a city [DBHS]

[1]**अणि** (aṇi) *m. f.* **1 i** linch-pin, the pin fastening the yoke to the pole (पाण्डुनन्दनाः) स्तूयमाना ययू राजन् रथैर्मणिविभूषितैः (v. l. अणिभूषितैः) MahāBhā. v. 149.57; अणी कृत्वैलपत्रं च पुष्पदन्तं च त्र्यम्बकः MahāBhā. App. I vii. 25(5); अक्षाग्रकीलके तु द्वयोरणिः AmaK. 1580; AnekāSa. 487; शङ्कु(ङ्को)रा(र)णि च शल्यं च कीलं तु पर्याय(यं) च MānaSā. 17.63; अक्षकीले त्वणिर्न क्ली Vaija. 114.131; ViśvaPra. 49.22; SabdaBhePra.(Ma.) 1.64; NānārthSaṁ. 6.59; TrikāSe. iii. 3.120; अयम् इयम् वा अणिः अक्षाग्रकीलिका अश्रिः सीमा च Liṅgānu.(He.) 98.13; AnekāSaṁ. 2.130; AbhidhāCin. 756; NānārthāSaṁ. i. 47.48; ParyāSaRa. 2.314; MediK. 47.2; NānārthRaMā. 456; SabdaRa.(Vā.) 2636; ParaNā. 3650; ViśvaLoK. 99.1; KośaKaTa. 2.4867; SabdaRaSaK. 103.8; **1 ii** pointed dart or spike (अणी(? णि)माण्डव्यः) अणिः शूलं तेन उपलक्षितो माण्डव्यः JñānDī. *on* i. 101.21; **1 iii** pointed end of a weapon called *gadā* ततोऽङ्कुशमात्राणिरेतदाकारा गदा वासुदेवस्य PārāSū. 39.2; **2** corner of a house अणिस्तु … (अ)स्त्रीबेऽश्रौ रूप्य एव च NānārthāSaṁ. i. 47.48; अणिमश्रि विजानीयादणिरक्षाग्रकीलकः AnekāSa. 487; अणिरश्रिस्तथा कोटिः AbhidhāRaMā. 4.42; कोणाश्रौ नर्यणिर्न क्ली Vaija. 163.52; 230.5; अणिराणिवदक्षाग्रकीलके स्यादस्ति (? अश्रि)सीमयोः ViśvaPra. 49.22; SabdaBhePra.(Ma.) 1.64; NānārthSaṁ. 6.59; TrikāSe. iii. 3.120; Liṅgānu.(He.) 98.13; AnekāSaṁ. 2.130; AbhidhāCin. 1013; NānārthāSaṁ. i. 47.48; (अणिः) एकदेशे गृहादीनामश्रौ च MediK. 47.9; ParaNā. 3650; ViśvaLoK. 99.1; KośaKaTa. 2.4867; SabdaRaSaK. 103.8; **3** edge or boundary ViśvaPra. 49.22; कीलकाग्र्याश्रिसीमासु स्यादाणिवदणिर्द्वयोः TrikāSe. iii. 3.120; Liṅgānu.(He.) 98.13; AnekāSaṁ. 2.130; MediK. 47.2; NānārthRaMā. 456; ParaNā. 3650; ViśvaLoK. 99.1; KośaKaTa. 2.4867; SabdaRaSaK. 103.8; **4** silver coin अणिरक्त्यश्रौ रूप्ये Vaija. 230.5; NānārthāSaṁ. i. 47.48; NānārthSaṁ. 6.59; **5** liberation मुक्तौ त्वाणिरणिस्तथा DvirūK.(Ha.) 89; [ध्रुव gnomon, Vaija. 230.5]; **6** *m.* fortnight with longer lunar days क्षीयमाणतिथिप्रायः पक्षो रिक्तोऽपरस्त्वणिः Vaija. 23.79; अणिस्तु … वर्धमानतिथिप्रायपक्षे त्वेष पुमानथ NānārthāSaṁ. i. 47.48; SabdaRa.(Vā.) 3733.

[2]**अणि** (a-ṇi) (Gr.) non-causative णेरणौ यत्कर्म णौ चेत्स कर्तानाध्याने P. i. 3.62; अणावकर्मकाच्चित्तवत्कर्तृकात् P. i. 3.88; अणौ घेः प्राणिकर्तृकात् JaineVyā. i. 2.85; i. 2.122; अणौ चित्तवत्कर्तृकाण्णेः CāndraVyā. i. 4.138; न स्विदिस्वदिसह्यणिस्तोः SākaṭāVyā. iv. 1.75; लभेर्गत्यर्थत्वाण्णिच्यणौ कर्तुः कर्मत्वाकर्मत्वे KāvyālaṅSū. v. 2.9; अणौ यौ चित्त्वसाफल्यात् प्रीणयेत् DaivaVyā. 20; गत्यर्थादीनामणौ यः कर्ता स ण्यन्तानां कर्मसंज्ञः स्यात् PrakriKau. i. 392.4 SiddhāKau. 135B.2; AlaṅkāKau.(Vi.) 262.3.

[3]**अणि** (aṇ-i) (Gr.) the root *aṇ-* अलि … अणिपणिभ्य इण् SaraKaṇṭhā. (Gr.) ii. 1.168; कृसृभृवृ … तम्यमि (v. l. अणि) … सह्यलिभ्यो वुन् SaraKaṇṭhā.(Gr.) ii. 2.7; अणेरणति शब्दार्थे DaivaVyā. 92.

अणिक (aṇika) *adj.* who studies Veda from his son मत्त उन्मत्तो बद्धोऽणिकः प्रत्युपविष्टो यश्च प्रत्युपवेशयते तावन्तं कालम् ĀpaDS. i(6). 19.1 (comm. अणिकः पुत्राच्छ्रुतग्राही पुत्राचार्य इति शास्त्रेषु निन्दितः); [Prakrit] loaning money (comm. अपर आह । अणिक ऋणिक ऋणस्य दाता)

अणिकर्तृ (aṇi-kartṛ) *adj.* agent of non-causative गतिबुद्धिप्रत्यवसानार्थशब्दकर्माकर्मकाणामणिकर्ता स णौ P. i. 4.52; गतिज्ञानप्रत्यवसानार्थशब्दक्रियाकर्मकश्रुदृशीनामणिकर्ता स णौ SaraKaṇṭhā.(Gr.) i. 1.42; हृक्रोरणिकर्ता स णौ वा कर्म स्यात् PrakriKau. i. 395.5.

अणिकाषम् (a-ṇikāṣam) *adv.* [AltGr. 1.194, *N* 107] without rubbing or scratching पुरोडाशमनक्ति स्वक्तमकूर्मपृषन्तमपरिवर्गमणिकाषम् ĀpaSS. ii. 11.3 (comm. निकाषो निकषणम् । …णमुलन्तौ वा । णकारश्छान्दसः)

अणिकासम् (a-ṇikāsam) *adv.* (*w. r.* for '*aṇikāṣam*' or *anikāṣam*) [nt.]

अणिकूर्च (aṇikūrca) *m.* fifteenth day of the dark fortnight (*kṛṣṇapakṣa*) of a lunar month अणिकूर्चस्त्वमावास्या भूतेष्टा प्रतिपत्क्षयात् Vaija. 23.80.

अणिक्कर्तृ (aṇik-kartṛ) *adj.* agent of non-caustive वा कर्मणामणिक्कर्ता णौ SiddhaHe. ii. 2.4.

अणिग् (a-ṇig) *adj.* not ending in *ṇig* (i. e. causal suffix), non-causative अणिक्कर्मणिक्कर्तृकाणिगोऽस्मृतौ SiddhaHe. iii. 3.88; अणिगि प्राणिकर्तृकानाप्याण्णिगः SiddhaHe. iii. 3.107.

अणिग्रहण (aṇi-grahaṇa) *n.* mention of (the technical term) *aṇi* अणिग्रहणमिदानीं किमर्थं स्यात् MahāBh. i. 295.1 (*on* i. 3.88)

अणिङन्त (a-ṇiṅanta) *adj.* not ending in the suffix *ṇiṅ* (i. e. *i*) अणिङन्तात् कर्मयदा णिच् क्रियते तदा ह्रस्वनिवृत्त्यर्थो मित्प्रतिषेधः स्यात् Pradī. iii. 74B.16 (*on* iii. 1.30)

अणिचि (aṇici) *m.* bamboo or reed अणीचिस्तु (v. l. अणिचिस्तु) पुमान् वेणौ त्रिषु शाकटिके मतः NānārthāSaṁ. ii. 58.139; *adj.* belonging to a cart or going in a cart, NānārthāSaṁ. ii. 58.139.

अणिजन्त (a-ṇijanta) *adj.* not ending in the causal suffix *ṇic* आरोहणम् इति, रुहिरिति अणिजन्तः णिजन्तोऽपि PratyabhiVi. i. 171.2 (*on* i. 4.4); तत्र … अणिजन्तप्रयोगोऽपि न विरुध्यते UpaParā. 4.13; 4.16; दृष्टश्च हेतुकर्तर्यपि अणिजन्तप्रयोगः VīraMi. (Tīrtha.) 62.4; प्रयोज्यव्यापारस्याणिजन्तधात्वर्थफलत्वेऽपि …तत्र कर्मत्वमुपपद्यते VaiyāBhū. 53.20 (*on* 12)

अणिजन्तत्व (aṇijanta-tva) *n.* the state of not ending in the causal suffix *ṇic* संयम्यनियम्यशब्दावणिजन्तत्वात् KāvyālaṅSū. v. 2.77.

अणिजाद्युपपत्ति (aṇijādy-upapatti) *f.* justification of non-causative (root) etc. उपाधिभेदेनात्मनो भेदेनाणिजाद्युपपत्तिः BālamBha. iii. 84.7 (*on* 3.35)

अणिञ् (a-ṇiñ) *adj.* not ending in the causative suffix *ṇiñ* न प्राणिन्यणिञो णिञन्तस्य SākaṭāVyā. i. 4.60.

अणित (aṇ-ita) *m.* sound (produced by strokes) दधत्सदाशो(ऽ)णितपानशौण्डताम् … । बभूव यस्य … क्षयाय कौक्षेयकराक्षसो द्विषाम् HarVi. 12.5 (comm. अणितं प्रहाररचितो ध्वनिः)

अणिद्वार (aṇi-dvāra) *n.* [*w. r.* for **आणिद्वार**] small door, a boundary gate, ArthSā. i. 125.3 (2.3)

अणिभङ्ग (aṇi-bhaṅga) *m.* breaking of the axle-pin अर्धक्षयोऽक्षभङ्गे तथाणिभङ्गे च वर्धकिनः BṛSaṁ. 43.22 (Utpala अणिरक्षाग्रे कीलकः । तस्य भङ्गे वर्धकिनस्तक्षणः क्षयः)

अणिभूत (aṇi-bhūta) *adj.* which has become a linch pin हीवीजम्…